אורות השבת

בטאון הרבנות והמועצה הדתית באר-שבע
וממלכת התורה בעיר האבות שע"י רשת מוסדות "קול יהודה"

גליון מס' 1107

עורך: הרב עוזיאל אדרי
פרשת השבוע: שמות
מנהל מערכת: הרב אברהם טריקי

דבר יו"ר המועצה הדתית

כוחה של אמונה ואחדות בשעת משבר

בפרשה אנו פוגשים את תחילת שעבוד בני ישראל במצרים ואת התמודדותם עם הגזירות הקשות של פרעה. **אחד המסרים המרכזיים בפרשה הוא** הכוח הגלום באמונה ובאחדות, גם ברגעים הקשים ביותר. **כשפרעה גזר להשליך כל בן הילוד ליאור,** דווקא הנשים - יוכבד, מרים ובת פרעה פועלות באומץ לב ומראות כי באמצעות אמונה וחמלה אפשר לשנות את המציאות. יוכבד מצפינה את משה, מרים משגיחה עליו, ובת פרעה מצילה אותו מהמים למרות הציווי של אביה. **המדרש מלמד שדווקא מתוך הגזירות הקשות, בני ישראל הצליחו לשמור על זהותם ואחדותם - "שלא שינו את שמם, לשונם ולבושם". גם במצבים מאתגרים, יש בכוחנו לשמר את הערכים המסורת, ולזכור שכל שינוי מתחיל בצעד קטן של אמונה ומעשה טוב. שנזכה ללמוד מהפרשה לחזק את האמונה והאחדות בחיינו, גם בזמנים של קושי ואתגר.**

בהברכת שבת שלום ומבורך

עֹפֶר כרדי

יו"ר המועצה הדתית באר שבע

דבר העורך

למצוא את ה'אש'

'וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה' (ג, ב). אומר **בעל התניא** זיע"א מן השמים הראו למשה רבינו ע"ה כי התפקיד העיקרי של מנהיג ישראל, הוא למצוא את "לבת האש" בתוך הסנה שהוא לא אילן מאכל, לגלות את הלב הבוער בכל יהודי. פעם התייצב לוויכוח פומבי בעיר מינסק על שיטת החסידות. אחת השאלות הייתה מדוע החסידות מרוממת את מעלתם של האנשים הפשוטים, דבר שיש בו לכאורה פגיעה בכבוד התורה. השיב בעל התניא שיטת **הבעש"ט** מיוסדת על ההתגלות האלוקית הראשונה למשה רבינו, בלבת אש מתוך הסנה. אילנות מאכל מסמלים את תלמידי החכמים, אולם צימאון אין סופי לקב"ה, מופיע דווקא ב'סנה' ולא באילן מאכל. הראו למשה רבינו את מעלתם של היהודים הפשוטים, שדווקא ליבם בוער 'בלבת האש' תמידית, 'הסנה איננו אוכל'.

בהברכת שבת שלום ומבורך

הרב **עוזיאל אדרי**

רב המרכז הרפואי "סורוקה"

וק"ק "ישבטי ישראל" שכונה יא' באר שבע

זמני הדלקת הנרות

פרשת השבוע:	שמות
הפטרה לספרדים:	דברי ירמיהו
הפטרה לאשכנזים:	הבאים ישרש
כניסת השבת:	16:44
יציאת השבת:	17:36
רבנו תם:	18:10

מתורתו של רב העיר
מו"ר הגאון רבי יהודה דרעי זצוק"ל

השפעתו של מנהיג

וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לֵוִי וַיִּקַּח אֶת בַּת לֵוִי
(שמות ב, א)

ויקח את בת לוי: פרוש היה ממנה מפני גזרת פרעה וחזר ולקחה, וזהו וילך - שהלך בעצת בתו שאמרה לו גזירתך קשה משל פרעה, אם פרעה גזר על הזכרים ואתה גם כן על הנקבות.
(רש"י)

וכה הם דברי המדרש (שמות רבה א, יז) אודות פרישה זו: 'באותה שעה כיון שגזר פרעה ואמר כל הבן הילוד וגו', אמר עמרם (שהיה ראש הסנהדרין) ולריק בני ישראל מולידים. מיד הוציא את יוכבד ופירש עצמו מתשמיש המיטה וגרש את אשתו כשהיא מעוברת מג' חודשים, עמדו כל ישראל וגרשו את נשותיהן. אמרה לו בתו, גזרתך קשה משל פרעה, שפרעה לא גזר אלא על הזכרים ואתה על הזכרים ונקבות וכו'. עמד הוא והחזיר את אשתו, עמדו כל ישראל והחזירו את נשותיהם', עכ"ל. ויש להתבונן נוראות, הלא עמרם לא ציוה להם לעשות כן, ולא עוד אלא שמעשהו זה היה בודאי תמוה מאוד בעיניהם כפי שתמהה עליו בתו - 'גזרתך קשה משל פרעה', ועם כל זאת ראה זה פלא, מיד עמדו 'כל ישראל' בלי יוצא מן הכלל וגרשו את נשותיהן! בלא שהרהרו אחריו. ושוב כשעמד עמרם והחזיר את אשתו, לא שאלו 'מעיקרא מאי סבר ולבסוף מאי סבר', אלא עמדו 'כולם' והחזירו את נשותיהם. ואנו אין לנו אלא להשתומם מכאן, עד היכן מגיע כוחו של מנהיג.

ועוד צא ולמד, עד היכן מגיע כוח השפעת המנהיג על צאן מרעיתו, כשהוא משמש להם דוגמא אישית. דהנה על הכתוב: 'ויקהל משה את כל עדת בני ישראל'... (שמות לה, א), מבואר שם ברש"י: 'כשירד מן ההר, והוא לשון הפעיל, שאינו אוסף אנשים בידים אלא הם נאספים על פי דיבורו'. הרי לפנינו מנהיגות במלוא עוצמתה, אשר יכולה לכנס את 'כל' עדת בני ישראל בלי יוצא מן הכלל, וכל זאת בלא שום מאמץ או שכנוע - 'שאינו אוסף אנשים בידים', אלא על פי 'הדיבור' בלבד! ברם, לאחר שהוכיח משה רבינו את מסירות נפשו למען הכלל עד כדי 'ואם אין מחני נא מספרך', שוב לא יפלא היאך היה בכוח דיבורו לכנס את כל עדת בני ישראל.

ואכן עיקר השפעתו של משה רבינו ע"ה על צאן מרעיתו, היתה בדוגמא האישית. והוכחה מאלפת לכך, יש לנו ללמוד מדברי הגמ' ברכות (לג, ב). דהנה על הפסוק 'ועתה ישראל מה ה' אלוהיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלוהיך ללכת בכל דרכיו ולאהבה אותו ולעבוד את ה' אלוהיך בכל לבבך ובכל נפשך' (דברים יד, יב), ומקשה שם הגמ': 'אטו יראת שמים מילתא זוטרתא היא, והאמר רבי חנינא משום רבי שמעון בר יוחאי אין לו להקב"ה בבית גנזיו אלא אוצר של יראת שמים, שנאמר יראת ה' היא אוצרו (ישעיה לג, ו). ותירצה הגמ': אין (כן) אצל משה מילתא זוטרתא היא'. וכבר עמדו הרבה מפרשים על תירוץ תמוה זה, מה לי שאצל משה כל המעלות הנשגבות הללו הם דבר של מה בכך, וכי כל ישראל הגיעו לדרגתו של משה! וביותר יפלא, הלא משה עצמו הוא אשר דיבר את הדברים האלה לפני העם - 'ועתה ישראל', ואם כן היאך אפשר לומר שדיבר משה לפי דרגתו. והקרוב אלי בזה הוא, שכוונת הש"ס לרמוז שהעומדים אצל משה ומסתופפים בצלו, יוכלו להגיע למדרגות הנשגבות ביותר, מכוח הדוגמא האישית של מנהיגם. וזהו שאמר 'אין, אצל משה מילתא זוטרתא היא', כלומר לגבי העומדים לפני משה ומסתופפים בצילו, מילתא זוטרתא היא. והדברים מופלאים, שכן הכתוב מדבר במדרגה של אהבת ה' עד כדי מסירות נפש ממש, כמ"ש 'בכל נפשך - אפילו נוטל את נפשך'.

ועל פי זה, אמרתי ליישב הערה נכונה במגילה. דהנה כשביקשה אסתר ממרדכי: 'לך כנוס את כל היהודים הנמצאים בשושן וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו שלושת ימים לילה ויום', טרחה להדגיש 'גם אני ונערותי אצום כן'. והלב משתומם, מדוע הוצרכה גם אסתר לצום שלושת ימים לילה ויום! והלא נכון לה מפגש גורלי עם המלך אחשורוש שיש בו הצלת נפשות של ממש לכל כלל ישראל, והיאך לא חששה שמא תענית כה קשה תפגע בשליחותה הגורלית, כפי שאכן היה אילולא עשה עמה הקב"ה נס גלוי ושלח לה שלושה מלאכים שנסכו חן על פניה החיוורות והוצרכו להובילה עקב תשישותה, כמבואר במדרש. ברם על פי האמור באורך מאמר זה, שוב לא יפלא על אסתר לחסידות זו מהי עושה. שכן ידעה אסתר, שאין כל ערך לציווי כה קשה על ישראל - 'צומו עלי שלושת ימים לילה ויום', בלא שהיא עצמה תשמש דוגמא אישית להוראתה - 'גם אני ונערותי אצום כן'!

מתוך סיפרו "אורות הפרשה"

אורות הפרשה

רועה אמיתי

'וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה' (ג, ד). אומר **הרבי** כתב **במדרש רבה** כשהיה משה רבנו רועה את צאנו של יתרו במדבר, ברח ממנו גדי. רץ אחריו עד שהגיע הגדי לבריכה של מים, ועמד לשתות. כיוון שהגיע משה אצלו אמר: אני לא הייתי יודע שרץ היית מפני הצמא, עייף אתה. הרכיבו לאותו גדי על כתפו והיה מהלך. אמר הקב"ה "יש לך רחמים לנהוג צאנם של בשר ודם, כך חייך אתה תרעה את צאני ישראל". לפנינו רמז נפלא, ה'גדי' אינו בורח מן ה'עדר' בגלל רשעותו וזדון ליבו. הוא עושה זאת מתוך צימאונו. נשמתו צמאה לאלוקות, אך אין הוא יודע שאפשר לרוות את צימאונו במי התורה, ולכן הוא פונה לרעות בשדות זרים. רועה ומנהיג אמיתי מכיר ויודע את הסיבה האמיתית לבריחת ה'גדי', ולכן הוא רודף אחריו ומחזירו למוטב.

גילה את הטוב

'וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה' (ג, ד). אומר **הרבי הריי"צ** משה רבנו הרגיש את כל חלקי הטוב שיש בכל אחד ואחד בישראל, גם את הטוב הצפון ונעלם בתכלית ההעלם, והביא את הטוב הנעלם לידי גילוי. על שם פעולתו זו הוא נקרא 'רעיא מהימנא' רועה המפרנס את נשמות ישראל, ומביא את הטוב הנעלם בתוכם והצפון בהם לידי גילוי.

שפרם של גומלי חסדים

ותקרא שמו משה, כי מן המים משיתיהו' (ב, י). כתב **במדרש רבה** מכאן אתה למד על שכרם של גומלי חסדים אף על פי שהרבה שמות היו למשה, לא נקבע לו שם בכל התורה, אלא כמו שקראתו בתיה בת פרעה, ואף הקב"ה לא קראו בשם אחר.

לא סובל עוול

'וירא איש מצרי מכה איש עברי מאחיו' (ב, יא). מבאר **ה'תולדות יצחק'** משה רבנו לא היה יכול לסבול כל סוג של עוול שבין אדם לחברו, אם התנפל גוי על יהודי "איש מצרי מכה איש עברי" קם משה והגן על המותקף. אם רבו יהודים בינם לבין עצמם "אנשים עברים ניצים" נער משה ברשע. אם גוי נהג שלא כשורה כלפי גוי אחר "ויבואו הרועים ויגרשום" עמד לימין הנפגעים.

לא פדרך העולם

'ויגדל משה ויצא אל אחיו' (ב, יא). אומר **'ילקוט הדרוש'** נאמר במדרש שמשה גדל שלא כדרך העולם. לצערנו אין זה מדרך העולם שאדם העולה לגדולה, עד שנעשה בן בית בחצר המלך, יעסוק בדברים כאלה, להתעניין בצרות של אחיו, לעזור לאנשים הפשוטים.

שתי שלמויות

'וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה' (ג, ד). אומר **הרבי** לכל מנהיג ישראל יש מעלתו ושלמותו העצמית, ויש מעלתו ושלמותו כמנהיג. במשה נראו שני הדברים מיד עם לידתו, העובדה שנולד מהול רומזת על שלמותו העצמית, ומה שבלידתו נתמלא הבית כולו אור רומז על שלמותו כמנהיג, המרעיף ברכה ואורה לבית ישראל.

סימן לגאולה

'ויקח משה את אשתו ואת בניו' (ד, כ). מבאר **'מאוצרנו הישן'** משה הביא את בני ביתו מצרימה, כדי לחזק בעם את הביטחון בגאולה הקרובה. אם משה עצמו לוקח את אשתו ואת ילדיו ומביאם למצרים, זה אות וסימן שאכן הוא יודע שלא תארך הגלות ושהנה הנה תבוא הגאולה.

לא ישב בשקט

'ויגדל משה ויצא אל אחיו' (ב, יא). אומר **הרבי** משה גדל בבית המלך, שבו לא היה חסר לו דבר. הוא היה יכול לשבת בשקט ובשלווה. אך מיד כשגדל והיה מסוגל לעשות ולפעול, יצא אל אחיו וחירף את נפשו כדי לעזור לאחד מהם. משה אף ידע שישלם מחיר על כך, שכן בעקבות זאת נאלץ לברוח ולצאת לגולה.

תורה ותפילה

'הוא אהרן ומשה, הוא משה ואהרן' (ו, כו-כז). מבאר **בעל התניא** זיע"א משה עניינו לימוד התורה, ואהרן עניינו עבודת התפילה, שהרי התפילות נתקנו במקום הקרבנות. לפעמים יש להקדים את משה לאהרן כלומר על האדם לעסוק בתורה, כדי שיוכל אחר כך להתפלל מאהבה, ולפעמים יש להקדים את אהרן למשה שהאדם יעורר את אהבת ה' בליבו על ידי התפילה, כדי שיוכל אחר כך לעסוק בתורה ומצוות כראוי.

לקיים בנו חכמי ישראל
הציבור נקרא להמשיך להעתיר בתפילה
לרפואת הרה"ג **יוסף דהאן** שליט"א בן רחל
בתוך שאר חולי עמו ישראל

אורות הכשרות

האתגר ההלכתי בטחינת פירות נגועים

קיימים בשוק מוצרים המוחזקים בתולעים ונושאים הנחייה המציעה לטחון את הפירות הנגועים ובכך להתירם באכילה. **על מנת לעבור על לאו של אכילת שרצים**, צריך לאכול כזית מן השרץ או לחילופין, לאכול שרץ שלם. "בריה" בשפת ההלכה. הטחינה המומלצת אמורה לרסק את השרץ ולהוציאו ממצב של "בריה" וממילא, מאחר ולא אוכלים כזית של שרץ, לא עוברים איסור. **למרבה הצער**, אף בית בישראל אינו מצויד בכלים המאפשרים לו לטחון ולרסק את השרצים הקטנים. **נתחיל בהסברת המושג "מש"** [באנגלית Mesh שתרגומה הוא - רשת]. זהו בעצם אמירה במילים אחרות של - "כמה חורים נכנסים באינצ' אחד"? אינצ' = 25.4 מ"מ. אם אומרים 50 מש, זה אומר שיש 50 חורים באינצ'. וכן 60, 70, 120 או 180. **בפועל**, מלבד החורים יש גם את החוטים המקיפים אותם... ומאחר ואין החוטים תמיד שווים בעוביים, ישתנה גודל החור המוגדר במש. לשם יצירת הגדרה אחידה יותר, משתמשים ביחידת מידה הנקראת "מיקרון". מיקרון הוא החלק ה-1000 של המילימטר. דהיינו, 1000 מיקרונים שווים מילימטר אחד ומליון מיקרונים שווים מטר אחד. אם נגדיר מחדש את נפות הקמח המקובלות, נגיע למספרים הבאים - נפה של 50 מש מכילה חורים בגודל של כ- 355 מיקרון. נפה של 60 מש מכילה חורים בגודל של 270 - 320 מיקרון. ובנפה ביתית מהודרת של 70 מש, יהיו חורים בגודל שבין 240 - 250 מיקרון. **ועכשיו נעבור לעולם השרצים הקטנים** [לא חיידקים. רק אלו הנראים לעין] ונשווה... **נתחיל עם החרק** שזכה לתואר "החרק הקטן ביותר בעולם". האקרית. [בדיקת מגשון קטן של פרחי מאכל "מניב" למעלה מ-150 אקריות....]. גודלה של האקרית הבוגרת תלוי בזן ובסוג. האקריות הגורמות לגרדת [למשל...] אינן גדולות יותר מ- 0.3 מילימטר או 300 מיקרון. זהו גודלן של האקריות הבוגרות. אך בפועל, הנקבות מטילות ביצים מהן בוקעים זחלים. מה גודלם של זחלים אלו? ממוצע הגודל נע בין 50 - 100 מיקרון. האם הבלנדר הביתי שלכם מסוגל לטחון אקרית? וזחל אקרית? **ונעבור לתריפס [Thrips].** אורכו נע בין [תלוי בזן ובסוג] 1 מילימטר - 4 מילימטר ועוביו בדרך כלל נמדד במיקרונים... משהו כמו חוט השערה... ומה בדבר כמות הזחלים העצומה שהוא משריץ? מה גודלם? מסתבר שאורכם נע בין 150 - 250 מיקרון. ועוביים? כלשהו... [גודל הניתן לראיה בעין בריאה וטובה היודעת מה היא מחפשת. ללא אמצעי הגדלה]. מה שאומר, שמרבית זחלי התריפס יעברו בחורים של נפת 70 מש בקלות יתירה. **ומה גודל הטחינה של הבלנדר ה"עוצמתי" שלכם? האם כשאתם מרסקים איתו פרי, הרסק יעבור בנפה ביתית של 70 מש? מסתבר שרק חלקו יעבור. החלק הנוזלי יותר. ומה עם האקריות, התריפסים וזחלי התריפסים? יתרסקו? יעברו? שומר נפשו ירחק.**

בהוקרת שבת שלום ומבורך
הרב שלמה בר ששת
מפקח כשרות ברבנות באר שבע

"נר ה' נשמת אדם"
העלון מוקדש לזיכרו ולעילוי נשמתו של כב' המרא דאתרא וראב"ד ב"ש
הגאון הגדול רבי **יהודה דרעי** זצוק"ל
בר אסתר
ת.נ.צ.ב.ה
"נפשו בטוב תלין וזרעו ירש ארץ"

בית דין צדק לענייני ממונות
שע"י הרבנות והמועצה הדתית באר שבע
לפרטים: הרב אלעזר ביטון שליט"א
נייד: 052-7670510

לרשימת העסקים הכשרים בעיר סרקו את הברקוד:

אורות ההלכה

תשובות הלכתיות משולחנו של
מורנו המרא דאתרא
הגאון הגדול רבי יהודה דרעי זצוק"ל

הלכות ברכת שהחיינו - א'

ש - על אילו פירות חדשים צריך לברך שהחיינו?

ת - פרי המתחדש משנה לשנה, ויש זמן קבוע לגידולו, וניכר עליו שהוא חדש, הרי זה מברך עליו שהחיינו בזמן אכילתו.

ש - בזמן הזה שמצויים פירות כל ימות השנה, כגון פירות הדר המשתמרים בקירור, האם מברך עליהם שהחיינו כשהם חדשים?

ת - פירות אשר ניכר עליהם שהם חדשים כגון: תפוזים, אשכוליות, קלמנטינות וכדומה, מברך עליהם שהחיינו אף על פי שמצויים כמותם כל ימות השנה המגיעים לשווקים מקירור. אבל כל שאין ניכר עליהם שהם חדשים, כגון אגוזים וכדומה, אינו מברך עליהם שהחיינו אף אם יודע עליהם שהם חדשים ולא אכל מהם זמן רב.

ש - האם מברכים שהחיינו על קטניות חדשים?

ת - מיני קטניות שניכר עליהם בבירור שהם חדשים כגון שהם ירוקים במקצת, נראה שמברך עליהם שהחיינו.

ש - האם מברכים שהחיינו רק על פירות העץ, או גם על פירות האדמה?

ת - מברכים שהחיינו גם על פירות האדמה - המתחדשים משנה לשנה ויש זמן קבוע לחידושם כגון: לפת ודלעת, אבטיח וכדומה, ובלבד שניכר עליהם שהם חדשים ולא הגיעו מקירור. אבל שאר מיני האדמה המצויים כל השנה ובפרט בזמן הזה שהחקלאות מתקדמת, כגון ענבניות ומלפפונים, תפוחי אדמה ובצלים וכדומה, אין מברכים עליהם שהחיינו, אף על פי שניכר עליהם שהם חדשים.

ש - האם מברכים שהחיינו על מיני ירקות ממשפחת העשבים?

ת - יש אומרים שאין מברכים שהחיינו על סוגי הירקות ממין העשבים, כגון חסה וכרפס ושאר עשבי טיבול, מפני שיש מהם הגדלים כל ימות השנה, ולא רצו לחלק בין ירק לירק. אולם יש חולקים שיש לדון כל ירק לגופו על פי טבעו ואופן גידולו. ולפי הנראה בזמן הזה שהחקלאות מפותחת וכמעט כל סוגי הירק מצויים רוב ימות השנה, אין לברך שהחיינו על כל סוגי הירקות שהם ממשפחת העשבים.

ש - האם מברכים שהחיינו על פרי מורכב?

ת - יש אומרים שאין מברכים שהחיינו על פירות מורכבים מין בשאינו מינו, מפני שנעשו בידי אדם והם נגד רצון הבורא יתברך, אף על פי שהם מותרים באכילה. אולם המנהג בארץ ישראל לברך שהחיינו גם על פירות מורכבים, וכן יש לנהוג מפני שאין אומרים ספק ברכות להקל במקום מנהג.

ש - האם מברכים שהחיינו על גרעיני פירות חדשים?

ת - המנהג שלא לברך על גרעיני פירות כגון גרעיני אבטיח ודלעת.

ש - האם מברכים שהחיינו על כמהין ופטריות?

ת - אין מברכים שהחיינו על כמהין ופטריות, מפני שהם גדלים מהלחות שבאויר ואינם בני זריעה, ויש אומרים שגם אין זמן קבוע לחידושם.

ש - פרי שלא נגמר בישולו, האם מברכים עליו שהחיינו?

ת - אין מברכים שהחיינו על פרי חדש שלא נגמר בישולו. והאוכל פרי חדש בטרם נגמר בישולו ואחר כך רוצה שוב לאכול ממנו כשנגמר בישולו, לא יברך עליו. מפני שנחלקו בזה הפוסקים וספק ברכות להקל. וירא שמים הרוצה לצאת ידי חובת כל הדעות, יכוון לפטור פרי זה בפרי חדש אחר, או יכוון לצאת ידי חובה בברכת אדם אחר.

"בר ה' בשמת אדם"
הדברי תורה מוקדשים
לע"נ של מו"ר הכשר והצדיק
איש האשכולות, צורבא דרבנן
הרב **אליהו חי חואטי דמורי** זצ"ל
נלב"ע כ"ג טבת תשל"ד
יה"ר שזכות לימוד התורה
תהיה לע"נ הזכה והטהורה
"נפשו בטוב תלין וזרעו ירש ארץ"
ת.נ.צ.ב.ה

הילולא דצדיקייא "הרמב"ם"
רבנו משה בר מימון זיע"א

רבי משה בר מימון נולד בשנת ד'תתצ"ה (1135) בעיר קורדובה שבספרד לאביו רבי מיימון, שהיה דיין בקורדובה. הוא נפטר במצרים בכ' **טבת** ד'תתקס"ה (1204). על-פי מספר מסורות, שושלת היוחסין של **הרמב"ם** הגיעה עד לרבי יהודה הנשיא, חותם המשנה.

הרמב"ם החזיק במשנה שכלתנית מובהקת וחדשנית אשר הגיעה גם מחוץ לתחומי היהודים, עד כדי כך שהוא הוכר כפילוסוף גם בתרבות הערבית והאירופית. בערבית הוא מוכר כמוסא בן מימון, או בשמו הערבי המלא: אבו עמראן מוסא בן מימון בן עבדאללה אל-קרטבי אל-אסראא'ילי (איש קורדובה הישראלי).

מדוע בעצם נתפס הרמב"ם כדמות חשובה במיוחד? נראה שהיקף הפעילות וההשפעה שלו הם שיצרו את מעמדו האיתן. הרמב"ם היה איש מדע ורופא, מחשובי הפילוסופים בימי-הביניים, ואף מנהיג קהילות מצרים וסביבתה. הוא היה הדמות היהודית המפורסמת ביותר בדורו, ונחשב לאחד מגדולי הפוסקים בכל הדורות.

בעודו בן 13 עקרה משפחתו של הרמב"ם מקורדובה שבספרד, בעקבות רדיפת היהודים, והיטלטלה ברחבי ספרד ללא מנוחה. בהמשך הגיעה המשפחה לעיר פאס שבצפון אפריקה. גם שם הקנאות המוסלמית גברה, ורבי יהודה הכהן אבן שושן, רבו של הרמב"ם, אף נהרג במהלך הפרעות על **קידוש השם**. משם עלה הרמב"ם לארץ ישראל. כעבור זמן ירד למצרים והשתקע בה.

בזמן שהתגורר בעיר פוסטאט (קהיר העתיקה) נשא הרמב"ם את בתו של ר' מישאל הלוי בן ר' ישעיהו החסיד הלוי אלתקא (חתנו של רבי דוסא בן יעקב). זמן קצר לאחר מכן נולד שם בנו היחיד, אברהם (1186 - 1238).

למקרה שתהיתם מדוע יהודי תימן הולכים לפי פסיקת הרמב"ם למרות שמעולם לא התגורר במקום, דעו כי הרמב"ם נהג להשיב לקהילות רבות ביהדות התפוצות על שאלות רבות בהלכה ובאמונה. אחת הקהילות ששמרה על קשר מתמיד עם הרמב"ם הייתה יהדות תימן, שאף קיבלה אותו כפוסק וכמנהיג. בעקבות הפרעות שנערכו בתימן הוא אף כתב לקהילה את "אגרת תימן" המפורסמת.

הרמב"ם אמנם נפטר במצרים אך הוא קבור בטבריה, ואין עוררין על כך. על זה העיד **האר"י הקדוש** על ידי תלמידו ר' חיים ויטאל. כך שמעיד ר' יוסף סמברי איש מצרים: "וקברו אותו בבית המדרש שלו... במצרים, ומשם הוליכו אותו לא"י וקברוהו בטבריה".

ספר המצוות

בטרם כתב **הרמב"ם** את חיבורו הגדול, את משנה התורה, כתב את ספר המצוות. ספר זה הוא מעין פתיחה ליד החזקה. בספר זה מונה הרמב"ם את כל שש מאות ושלש עשרה המצוות, שאנו מחויבים בהן מן התורה. בגמרא נכתבו המצוות, שאנו חיבים בהן, אולם כתובות בה כל המצוות, גם אלו, שנזכרות בתורה ואינן בכלל תרי"ג מצוות, וגם כאלו, שנצטוינו בהן מפי חז"ל. **הרמב"ם** בספרו כותב מהן המצוות, שנכללות במנין של תרי"ג מצוות, ומסביר כיצד קבע, שמצוות אלו שיכות למנין זה. **הרמב"ם** מונה את המצוות בספרו בשתי מערכות. המערכה האחת כוללת את כל מצוות עשה, שמספרן עולה למאתים ארבעים ושמנה, כמנין רמ"ח. המערכה השניה כוללת את כל מצוות לא תעשה, שמספרן עולה לשלש מאות ששים וחמש כמנין שס"ה.

משנה תורה

בתוך עבודתו הכבירה והנמרצת למען הכלל: בריפוי חולים, בעריכת תשובות לשואלים מכל קצוי ארץ ובהנהגת העם כתב הרמב"ם את החיבור הגדול **"משנה תורה"**. מהו המיוחד בספר זה? במשנה התורה אסף **הרמב"ם** את כל ההלכות הכתובות בכל ים התלמוד, בספרא, בספרי, בתוספתא ובספרי הגאונים, את כל התקנות, המנהגים והגזרות, שנתקבלו בכלל ישראל מימות משה רבנו עד לימיו, ואת כל תורת האמונה והמוסר. את הכל כנס הרמב"ם לתוך חבורו האחד **"משנה תורה"**. את כל ההלכות חלק על פי נושאים ראשיים ומשניים בסדר מופתי, כדי שיקל על כל אחד למצא את ההלכה, אשר הוא חפץ בה. זהו בנין נאדר, אשר בתיו וחדריו מתכננים באפן הנעלה ביותר. את החיבור הוא **חילק לארבעה עשר חלקים**, ומכאן שמו **"היד החזקה"**. שם זה נקבע לחיבור על שם הכתוב **"ולכל היד החזקה, אשר עשה משה לעיני כל ישראל"**.

יה"ר שזכות הצדיק שהשבוע יחול יום הילולתו
תגן בעדנו כל עם ישראל, אמן

ניגון מן השמיים

שמחה גדולה שררה באותו יום בקרב חסידי העיר שקלוב. עבר בעיר אחד מחסידיו של רבי שניאור־זלמן מליאדי, שחזר זה עתה מביקור אצל הרבי. חסידי שקלוב קיבלוהו בכבוד רב, ומיד ערכו לכבודו התוועדות גדולה, וציפו לשמוע מפיו דברי חסידות חדשים שזכה לשמוע מאת הרבי.

שקלוב הייתה אז אחד ממבצריה המובהקים של תנועת ההתנגדות לתורת החסידות. עם זאת, נבנה בה גרעין מוצק למדי מחסידיו של בעל התניא, גרעין שגדל והלך מעת לעת. החסידים היו נתונים כל העת תחת עינם הבוחנת של המתנגדים, שחיפשו בזכוכית מגדלת כל פגם וכל חריגה, שאותם יוכלו לגנות ולבקר.

החסידים, מצידם, ניצלו כל הזדמנות להפיץ את האור הגדול של החסידות. כל אירוע, כמו גם ביקור של אורח שבא מחצר הרבי, נוצלו על־ידם עד תום. תמיד היו מגיעים לאירוע כזה כמה אנשים חדשים, ודברי החסידות העמוקים והמאירים עשו את שלהם, והקהילה החסידית גדלה והתעצמה.

אף באותו ערב, כאשר התכנסו החסידים לשמוע את דברי החסידות שנשא עמו האורח שהגיע זה עתה, נכחו בבית־המדרש סקרנים רבים מן המתנגדים. מהם שבאו כדי לטעום מהאור כי טוב, ומהם שחיפשו לגלות פגם כלשהו, שישמש להם חומר לעג כנגד החסידים.

באותם ימים, בתקופה הראשונה לנשיאותו של הרבי, נהג לומר מאמרי חסידות קצרים ותמציתיים הללו ביטאו במלים ספורות רעיון עמוק ומרוכז, שהיה גם מלהיב מאוד. רק בשנים המאוחרות יותר התפתחה השיטה החב"דית המורחבת והמוסברת.

החסיד ששב מן הרבי עצם את עיניו בריכוז וחזר על מאמר החסידות האחרון ששמע מפי קודשו. המאמר נבנה על דברי המשנה (שבת ה,א): "כל בעלי השיר יוצאים בשיר ונמשכים בשיר". הכוונה הפשוטה של הדברים היא, שבעלי־החיים שנהוג להוליכם כשצווארם קשור ב'שיר' — היא כעין טבעת עגולה — מותר להוציאם ולמושכם בשבת כשה'שיר' לצווארם.

אולם הרבי פירש את הדברים אחרת לגמרי: "'כל בעלי השיר' — היינו הנשמות והמלאכים, 'יוצאין שיר ונמשכין בשיר' — העלאתם מעלה והמשכתם למטה נעשות אמצעות הניגון והשיר". כוונת דברים הייתה, שהשירה והניגון ם הסולם שבאמצעותו עולים הנשמות והמלאכים למעלה־מעלה ובאמצעותו הן ממשיכות למטה את האורות העליונים.

החסיד חזר את הדברים בהתלהבות רבה, וקהל השומעים, שירד לעומק כוונת הדברים, התלהב אף הוא. אולם החסידים הבינו מיד שעכשיו יהיה שמח בעיר. המתנגדים כבר יחגגו על פירוש 'מעוות' זה, לפי דעתם, ויהיה להם חומר חדש ללעוג על החסידים.

ואכן, מאמרו זה של הרבי נפוץ מיד בכל העיר והאזור, והמהומה הייתה רבה.

זמן קצר אחר־כך נודע שרבי שניאור־זלמן עתיד לעבור בשקלוב. שמעו כבר יצא למרחקים כענק־רוח וכגאון־עולם. לא רק החסידים התרגשו לקראת בואו, אלא אף המתנגדים. גברה אצלם דעתם של המתונים, שיש לנהוג כבוד ברבי ובתוך כך לעמוד מקרוב על טיבו. למדני העיר הכינו את עצמם לקראת הביקור, והתכוונו לבחון את מידת למדנותו של הרבי.

עם בואו של הרבי, ביקרו באכסנייתו גאוני שקלוב ולמדניה, והציגו לו קושיות חריפות וקשות שהעסיקו אותם באותה עת. הרבי האזין לכל השאלות והקושיות, ולמרבה אכזבתם של הלמדנים, נתעטף בשתיקה. הוא לא ענה על אף שאלה, והדבר גרם ללמדנים מבוכה ואף תרעומת. הם החליטו אפוא להזמינו באופן רשמי לומר דברי־תורה בבית־המדרש של הלמדנים, ושם, לפני כל הקהל, יוצגו לו השאלות והקושיות.

בית־המדרש היה מלא מפה אל פה. הרבי עלה על הבימה, ופניו האירו כפני מלאך־אלוקים. "אתם מצפים שאומר לכם דברי־תורה ואתרץ את קושיותיכם", פתח ואמר. "אך אני אשיר לפניכם ניגון. המשנה אומרת, 'כל בעלי השיר יוצאים בשיר ונמשכים בשיר'", והרבי שב על תורתו שהסעירה בשעתו את העיר.

כשסיים את דבריו הקצרים, עצם את עיניו בדבקות רבה ופתח בניגון. הרבי ניתן בקול רם ומעורר את הלב, וכאשר שר את ניגון הדבקות, הושלם הס בבית־המדרש. הכול היו שקועים במחשבותיהם, וכאילו עברו לעולם אחר לחלוטין.

באותה שעה שהרבי שר את הניגון, תורצו אצל גאוני שקלוב כל הקושיות והשאלות. כאילו נפתח מוחם לשפע של נביעת חכמה, והכול נעשה לפתע ברור ומובן.

הרבי לא הוסיף להשתהות בעיר. מיד כשסיים את הניגון, ירד מהבימה ונסע לדרכו, כשהוא משאיר את העיר בהלם ובתדהמה מהאירוע המסעיר.

אחד מגאוני שקלוב היה אז רבי יוסף כלבו, שנעשה אחר־כך מחסידיו של הרבי. לימים סיפר, שבאותה תקופה הוטרד מארבע קושיות חמורות, שזמן רב יגע עליהן ואף הציגן לפני גאוני וילנא וסלוצק, ולא מצא תשובה. ואילו בשעה ששר הרבי את ניגון הדבקות — הוארו עיניו והתחוורו לו הדברים.

ניגונו של הרבי כונה אחר־כך בפי החסידים — 'ניגון של מתן־תורה'.

לעילוי נשמת
הרב **יוסף שלמה טריקי** זצ"ל
בר עליה ז"ל
והרבנית **רחל טריקי** ע"ה
בת סימי ז"ל
ת. נ. צ. ב. ה.

הילולא דצדיקייא "האביר יעקב"

רבנו יעקב אבוחצירא זיע"א

רבי יעקב אבוחצירא, מכונה **האביר יעקב** היה רבה של תאפילאלת שבמרוקו, מקובל, פוסק, מחבר, דרשן ופייטן, ומגדולי רבני מרוקו. נחשב לבעל מופת ולמי שזכה לגילוי אליהו. סבו של הבבא סאלי ומאבות משפחת אבוחצירא. **נולד** בשנת ה'תקס"ו (1805), בתאפילאלת שבמזרח מרוקו, לרבי מסעוד, בן למשפחת אלבז רמת יחס (לימים תכונה "אבוחצירא"). בצעירותו למד אצל אביו תנ"ך וטעמי המקרא ולאחר מכן משנה ותלמוד. **בידי צאצאיו** ישנה מסורת שכבר בגיל שש עשרה היה **מלא וגדוש בפרד"ס התורה**, וזכה לדברי שבח מפי רבו הרב מרדכי בן שאול, אשר חיבר שיר לכבודו. לאחר שנסמך לרבנות על ידי הרב ישועה דנינו, החל לשמש כמנהיג הקהילה בתאפילאלת, ושימש בה כרב, **מנהיג ודרשן** עשרות שנים. כבר **בשנות השלושים לחייו**, נחשב לאחד מגדולי רבני ופוסקי דורו, ועדות למעמדו הן שאלות שנשלחו אליו מכל גדולי מרוקו בדורו, שחלקן מובאות בספרי השו"ת של חכמי זמנו. **בנו ותלמידו רבי אהרן**, בהקדמה לספרו **"דורש טוב"**, מעיד שאביו היה לומד בכל לילה 18 פרקי משנה בעל פה, וחוזר ולומד בפסוקים ובגמרא, ולא ישן אלא שנת ארעי, ומתעורר וקורא תיקון חצות, ולומד ספרי קבלה עד שעלה האור, ומשם הולך לבית הכנסת לתפילת שחרית, הוא ראש העשרה, ושם היה יושב ועוסק בתורה. **בנו ותלמידו, הרב יצחק**, בהקדמה לספרו **"מחשוף הלבן"**, מעיד שאביו מעולם לא שח שיחת חולין, וכשהיה ער לא שכב בפאת המיטה ומעולם לא חטפתו שינה, וכל אכילתו ושתייתו היו במידה, במשקל ובמשורה, ורוב ימיו היו בתעניות לכפר על ישראל. **הרב שלמה חיון, תלמידו המובהק**, ששהה תדיר במחיצתו, וכדבריו בהקדמה לספרו **"פתוחי חותם"** - "שלא זזה ידו מתוך ידו", מתאר את אורח חייו בזו הלשון: **"בהבלי העולם הזה מאס, ובמעשה הצדקה פזר ונתן לאביונים ולחכמים עמלי תורה". רבי יעקב** נהג להתבודד בלימודו שרובו היה בתורת הקבלה. נודע בגינוני קדושה, והתפרסם כבעל מופת ונס בערי המערב, במצרים, ובארץ ישראל. סופר **שזכה ונגלה אליו אליהו הנביא.** בים היו באים אליו ממקומות שונים להתברך מפיו, והוא היה נערץ גם על ההמון המוסלמי בארצו ונכבדיו, והשתמש במעמדו לטובת היהודים. כן עסק בצרכי עדתו, בתיקון צורכי דת, שלום בית, והיה מכתת רגליו לאסוף כסף לחלקו לעניים. **רבי יעקב אהב מאוד את ארץ ישראל** ושאף לעלות אליה, אך בני קהילתו בתאפילאלת התנגדו, עיכבו ומנעו ממנו לעזוב אותם. הוא ניסה לעלות לארץ שש פעמים, ורק בפעם השישית, בשנת ה'תר"ם (1879), הצליח לשכנע את בני קהילתו, שבנו רבי מסעוד, יכול לשמש כרב הקהילה במקומו, והם הניחו לו לצאת לדרכו. **בדרכו לארץ ישראל** עבר דרך אלג'יריה, תוניסיה, לוב ומצרים. בט"ו בטבת הוא הגיע לאלכסנדריה ושהה בה מעט, וביי"ז בטבת הגיע לעיר דמנהור הסמוכה, והתארח אצל משה סרוסי, שם חלה לפתע קשות, **ונפטר בכ' בטבת ה'תר"ם** (4 בינואר 1880) **ונקבר בדמנהור אשר במצרים.**

יה"ר שנאכות הצדיק שהשבוע יחול יום הילולתו תגן בעדנו כל עם ישראל, אמן

לוח זמנים שבועי

לוח הזמנים מדויק לבאר-שבע	יום א' יט' טבת (19.1.25)	יום ב' כ' טבת (20.1.25)	יום ג' כא' טבת (21.1.25)	יום ד' כב' טבת (22.1.25)	יום ה' כג' טבת (23.1.25)	יום ו' כד' טבת (24.1.25)	שבת קודש כה' טבת (25.1.25)
עלות השחר	5:33	5:32	5:32	5:31	5:31	5:30	5:30
זמן טלית ותפילין	5:39	5:38	5:38	5:37	5:37	5:36	5:36
זריחה - הנץ החמה	6:43	6:42	6:42	6:42	6:40	6:40	6:39
סו"ז ק"ש לדעת מג"א	8:42	8:42	8:42	8:42	8:42	8:41	8:41
סו"ז ק"ש להתניא והגר"א	9:14	9:14	9:13	9:13	9:13	9:13	9:13
סו"ז ברכות ק"ש	10:06	10:06	10:06	10:06	10:06	10:06	10:06
חצות יום ולילה	11:52	11:52	11:52	11:53	11:53	11:53	11:53
מנחה גדולה	12:22	12:22	12:23	12:23	12:23	12:24	12:24
פלג המנחה	16:13	16:13	16:14	16:15	16:16	16:17	16:18
שקיעה	17:06	17:07	17:08	17:09	17:10	17:11	17:11
צאת הכוכבים	17:19	17:20	17:21	17:22	17:23	17:23	17:24

שבת שלום!